

Aprenentatge servei a l'Hospitalet de Llobregat

Ens fa créixer

Enric Roldán Bermejo (coord.)

**Aprenentatge servei a
l'Hospitalet de Llobregat**

Ens fa créixer

Enric Roldán Bermejo
(Coordinador)

col·lecció/5
josefina gómez olivares

ceh
centre d'estudis
de l'hospitalet

© dels respectius autors dels capítols i del coordinador de l'edició.

© Centre d'Estudis de L'Hospitalet
Av. Josep Tarradellas, 44. (Espai Molí). 08901 L'Hospitalet de Llobregat
celh@celh.cat
www.celh.cat

Col·lecció/5 Josefina Gómez Olivares
Primera edició: març de 2015
ISBN: 978-84-937806-7-8
Dipòsit legal: B 4110-2015
Correcció: Montserrat Torra
Producció: Ambar Comunicació, SL (ambar@periodistes.org)
Dibuix de portada: Ladis Girona
Disseny de la portada: Creators, amb la col·laboració de Miquel Roldán i Víctor Vila

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra ha de comptar amb l'autorització escrita dels titulars de la propietat intel·lectual, excepte en el que la llei preveu expressament al respecte. La infracció d'aquests drets pot ser constitutiva de delictes contra la propietat intel·lectual (art. 270 i seg. del Codi penal). Tots els drets reservats.

Sumari

Presentació	9
Introducció.....	11
1. APS... AIXÒ QUÈ ÉS?.....	15
Per Roser Batlle Suñer, pedagoga, emprenedora social de la Xarxa Ashoka, membre del Centre Promotor d'ApS de Catalunya. Impulsora de l'ApS	
2. INVENTARI DE PROJECTES APS DE L'HOSPITALET DE LLOBREGAT	27
Per Sara Plaza i Josep M. Tarrats, tècnics de la Regidoria d'Educació. Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat	
3. INVENTARI HISTÒRIC DE PROJECTES APS DE L'HOSPITALET	31
Per Sara Plaza i Josep M. Tarrats	
4. ONZE PROJECTES D'APRENENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET	33
4.1. Apadrinament lector	
Per Rocío Fernández i M ^a José Laborda, de l'Escola Menéndez Pidal	
4.2. Conèixer és estimar	
Per Bengi Herrera de l'INS Bisbe Berenguer amb la col·laboració de Carme Ruiz i Núria Trilla, de l'Escola d'Educació Especial l'Escorça	
4.3. El barri camina	
Per Ester Badal, del Centre de Formació d'Adults Can Serra	
4.4. Estampa el bosc	
Per Anna Recio Macho i Montse Zaera García, de l'INS Bellvitge	
4.5 Fem empresa amb servei a la comunitat	
Per Begoña Leyva Fernández, del Centre Esclat	
4.6. Joves pel barri	
Per Núria Canillas i Merche García, de l'Esplai de la Florida	
4.7. La participació de les famílies a la secundària	
Per Bibiana Marín, del Grup Investigació-Acció Participativa de l'Hospitalet (GIAP-L'H)	
4.8. La xarxa del projecte Cicerone	
Per M ^a José Pérez i Núria Ramos, del Pla Educatiu d'Entorn	
4.9. El Taller Comunica dels estudiants d'ESADE a l'Hospitalet de Llobregat	
Per Jara Costa Duran, d'ESADE	
4.10. Trobades solidàries	
Per Mayte Ortega, del Centre Educatiu FAX i Anna Bonilla i Teresa Carmona, del Centre Ocupacional Can Serra	
4.11. ApS en bicicleta. El projecte Ho fem en bici?	
Per Jaume Agustí, de l'INS Torras i Bages	

5. QUÈ EN PENSEN, DE L'APRENTAGE SERVEI?	123
5.1. Jordi Ibáñez, director de l'INS Eduard Fontserè	
5.2. Pilar Massana, cap de l'Àrea Bàsica de Serveis Socials de Bellvitge i El Gornal	
5.3. Felipe Campos, director de l'Associació Educativa Itaca	
5.4. Blanca Solana, cap de negociat de la Regidoria d'Educació de l'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat	
5.5. Elena García, coordinadora pedagògica de l'INS Rubió i Ors	
5.6. Jordi Caballé, Servei Educatiu de l'Hospitalet	
5.7. José Manuel Reinoso, director de l'Escola Pau Vila	
5.8. Justo Herrera, president del Casal de Gent Gran de Sant Josep	
5.9. Ricard Vicente, director del Club d'Esplai Pubilla Cases-Can Vidalet	
5.10. Artur Vidal, assessor LIC de l'Hospitalet	
5.11. María José Pérez, coordinadora territorial del Pla Educatiu d'Entorn	
5.12. Jordi Roca, inspector d'Educació, inspector coordinador de l'Hospitalet	
5.13. Carmen Camacho, directora tècnica del Centre Ocupacional dels Tallers Bellvitge	
5.14. Lourdes Ruiz, directora pedagògica Secundària del Col·legi Pare Enric d'Ossó	
5.15. Lluís Esteve, Regidor d'Educació de l'Hospitalet de Llobregat	
6. QUÈ ENS DIUEN ELS ALUMNES QUE PARTICIPEN EN PROJECTES D'APRENTATGE SERVEI?	193
7. FAMILIARS I PERSONES ADULTES QUE HAN PARTICIPAT EN PROJECTES APS ENS DONEN ALGUNES OPINIONS	203
8. UN EXEMPLE DE CIUTAT QUE TREBALLA PER A L'APS: L'HOSPITALET DE LLOBREGAT	207
Per Enric Roldán Bermejo, El Casalet-Grup Permanent ApS l'Hospitalet	
9. DEU OPINIONS DES DE FORA DE L'HOSPITALET DE LLOBREGAT Martí Boneta i Carrera, Laura Campo, Giorgio Giuliani, Gené Gordó i Aubarell, Chantal Jouannet , Anna Ibarz Lozano, Ana María Scala Eduán, M. Dolors Sabater Puig, Marisol Uria, Pedro Uruñuel.....	215
10. PER QUINS MOTIUS VAL LA PENA FER APS?.....	225
Per Josep M. Puig Rovira, catedràtic de Teoria l'Educació a la Universitat de Barcelona i membre del Grup de Recerca en Educació Moral (GREM).	

Agraïments

*Les petjades de les persones que
van caminar juntes, mai s'esborren.*
Proverbi africà

A totes les escoles, instituts, entitats, serveis i a totes les persones que fan aprenentatge servei a l'Hospitalet. Molt especialment a totes aquelles que han col·laborat en l'elaboració d'aquest llibre.

Són aquestes:

Jaume Agustí
Ester Badal
Roser Batlle
Martí Boneta
Anna Bonilla
Jordi Caballé
Carmen Camacho
Laura Campo
Felipe Campos
Núria Canillas
Teresa Carmona
Jara Costa
Manuel Domínguez
Lluís Esteve
Rocío Fernández
Elena García
Merche García
Giorgio Giuliani
Gené Gordó
Bengi Herrera
Justo Herrera
Jordi Ibáñez
Anna Ibarz
Chantal Jouannet
Mª José Laborda
Begoña Leyva
Bibiana Marín
Pilar Massana
Mayte Ortega

8) APRENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

Mª José Pérez
Sara Plaza
Josep M. Puig
Núria Ramos
Anna Recio
José Manuel Reinoso
Jordi Roca
Carme Ruiz
Lourdes Ruiz
M. Dolors Sabater
Ana Maria Scala
Blanca Solana
Josep M. Tarrats
Núria Trilla
Marisol Uría
Pedro Uruñuela
Ricard Vicente
Artur Vidal
Montse Zaera

A Ladis Girona pels seus dibuixos;
i a l'Anna Clara Giordano per les seves traduccions de i a l'italià.

1. ApS..., això què és?

*El nen ha de ser educat en el sentiment
que ha de posar les seves millors
qualitats al servei d'altri.*

Eglantyne Jebb

—Dani, quan feu aquest any el concert de la classe de música?

—Aquest any fem dos concerts, el de sempre a la sala d'actes i un altre a la residència d'avis.

—Com? A veure, explica'm...

—Sí, ja t'ho vaig dir, el que passa és que no em fas cas, mare... Abans de vacances van venir els de sisè a la nostra classe i ens van dir que aquest any ens tocava a nosaltres. A la classe de música hem estat preparant un concert per als avis. Bé, primer els vam anar a veure, vam passar una tarda amb ells i ens van dir quines cançons els agradaven. Després vam parlar amb la directora de la residència i ens va dir que un concert és una activitat que els va molt bé, perquè s'animen quan ens veuen, ells també es preparen i se senten acompanyats. Després, a la classe de música vam aprendre cançons antigues i també a cantar fort, perquè alguns avis estan una mica sords. I a la classe de socials vam estudiar el que és l'Estat del Benestar i els serveis socials, i també a la classe de...

La conversa s'allarga i tu li vas fent preguntes, perquè veus com està de motivat i com li encanta mostrar-te que és capaç de fer coses "importants". Comentant-ho amb les teves amistats, t'adones que en altres escoles també es porten a terme experiències com aquesta: un t'explica que a la classe de llengua la seva filla Marta prepara contes per contar-los als nens de parvulari i des que fa aquesta activitat la mateixa Marta llegeix i parla molt millor que abans; un altre t'explica que a la classe de ciències els nois i noies van estudiar la processonària del pi i els estralls que provoca en els boscos, i després van construir caixes niu per a les mallerengues i en una excursió les van penjar als pins per frenar la plaga...

Tots aquests infants estan aprenent ciències, llengua, expressió musical, tecnologia, treball en equip, habilitats socials, compromís

16) APRENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

cívic... amb una finalitat social. T'adones que es tracta d'un còctel! És com la llet amb cacau, el pa amb tomàquet, el "dos en un"... Exacte! Ja ho has agafat! Això és l'aprenentatge servei (ApS): Aprendre fent un servei a la comunitat.

Podem dir, llavors, que un projecte d'aprenentatge servei és un projecte educatiu i social al mateix temps: suma èxit educatiu i compromís social. I aquesta suma és la que ja apliquen molts centres educatius que volen educar persones competents, capaces de posar els seus coneixements i habilitats al servei dels altres.

L'aprenentatge servei és un mètode d'ensenyar i d'aprendre. Consisteix a aprendre a través de fer un servei a la comunitat. Per tant, és un instrument pedagògic, una eina per educar millor.

Una brúixola per orientar el talent

Però l'ApS no només és un recurs didàctic, perquè respon a una pregunta filosòfica més profunda: quina és la finalitat última de l'educació...?

Potser millorar la competència i el currículum individual per enfilarnos al progrés? Haurem d'innovar en educació només per aconseguir ciutadans més competius en el mercat de treball? Pensant en aquesta opció... és que no eren competents Goebbels, Madoff, Osama Bin Laden, els executius sense escrúpols de Lehman Brothers...? No tenien talent? No eren creatius? No eren bons comunicadors? No haurien tret bones notes en les proves Pisa? Òbviament eren competents! I, òbviament també, amb això no n'hi ha prou.

Per això, els discursos seductors del talent i la innovació de vegades semblen sense orientació, sense brúixola que els omplin de sentit, que els transcendeixin una mica. Talent, és clar que sí! Però... per arribar a on? Necessitem fars que il·luminin el camí, brúixoles que orientin el talent!

Llavors... potser el que hauríem de fer és prioritzar el foment de valors com la justícia, igualtat, fraternitat, a fi de superar els greus

problemes que no vam saber resoldre en èpoques passades. És clar que sí! Però, com diu Adela Cortina, no construirem societats més justes amb ciutadans mediocres. La dicotomia s'ha de poder resoldre, perquè no podem renunciar ni al talent individual ni a la solidaritat.

Caldrà, doncs, trobar les maneres de formar ciutadans competents capaços de transformar el món i fer-lo més just i habitable. I aquesta suma de valors —divorciats en l'imaginari popular— és la que ja apliquen molts centres educatius que volen educar persones competents, capaces de posar els seus coneixements i habilitats al servei dels altres.

Vegem-ne més exemples:

La classe de la Maribel i l'Hèctor està organitzant una campanya de recollida d'aliments al barri. Parlen amb les famílies i amb el veïnat, elaboren vídeos, pengen cartells i expliquen, a tothom que els vol escoltar, allò que van aprendre a la classe de ciutadania: que ha augmentat la pobresa i la demanda d'aliments i que el dèficit de nutrients té conseqüències desastroses: cal col·laborar!

La Blanca i la resta dels seus companys de l'esplai organitzen cada any la tómbola solidària del barri. Durant els dos mesos anteriors a Nadal, es dediquen a recollir joguines de segona mà, les revisen, les netegen i les arreglen per sortejar-les a la tómbola. Paral·lelament, busquen informació sobre diferents problemes socials, reflexionen, discuteixen i trien una causa a la qual destinaran els diners recollits. L'Óscar i l'Eva aprenen a reparar i mantenir bicicletes al taller de la seva Aula Oberta. A més, ensenyen a utilitzar aquest mitjà de transport a persones amb discapacitats intel·lectuals i les guien i animen a descobrir rutes segures per la ciutat.

Tots aquests nois i noies estan vivint una experiència altament educativa. Això és l'aprenentatge servei: aprendre fent un servei a la comunitat. Els exemples relatats expressen com l'educació per a la ciutadania es porta a terme possibilitant que les persones actuïn i es comprometin, com a manera directa d'aprendre a participar en la societat. I fent-ho d'una manera pràctica, "embrutant-se les

18) APRENETATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

mans", adquireixen coneixements, exerciten habilitats, enforteixen actituds i valors... contribuint a millorar el seu entorn.

Amb l'ApS creixen en competència al mateix temps que es converteixen en millors ciutadans. Perquè l'educació per a la ciutadania ha de poder realitzar-se en la comunitat, s'ha de poder dur a la pràctica, no ens podem limitar a estimular la sensibilitat i la receptivitat, o a parlar de la participació i l'important que és, o a exercitar a l'aula habilitats democràtiques.

Els centres educatius i les entitats socials que practiquen l'aprenentatge servei col·loquen una brúixola al talent: orienten l'excel·lència, el talent i la creativitat cap a la responsabilitat social.

Per posar una definició completa: *L'aprenentatge servei és una proposta educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte ben articulats, en el qual els participants es formen pel fet d'implicar-se en necessitats reals de l'entorn amb la finalitat de millorar-lo.*¹

És senzill, és poderós i no és cap invent pedagògic sofisticat d'última moda: a tots els bons centres educatius i a totes les bones entitats socials s'han fet alguna vegada pràctiques com aquestes, o almenys molt similars.

Al nostre país existeix una llarga tradició d'escoles obertes a la comunitat, que impulsen sovint projectes solidaris, de medi ambient, de cooperació al desenvolupament, de conservació del patrimoni... Es podria argumentar que promoure l'aprenentatge servei seria com promoure el voluntariat a les aules. De fet, l'aprenentatge servei s'assembla al voluntariat, però només "s'hi assembla".

En el voluntariat, l'accent, la prioritat, es posa en l'acció altruista o solidària. En l'aprenentatge servei les prioritats són dues, i ambdues igualment importants: l'acció altruista o solidària i el procés d'aprenentatge que aquesta comporta. L'aprenentatge servei resol la fragmentació entre l'experiència pràctica de servei a la comuni-

¹ Definició aportada pel Centre Promotor d'Aprenentatge Servei

tat —l'acció de voluntariat— i la formació en coneixements, habilitats i actituds —l'aprenentatge.

L'acció de servei no té per què ser un afegit solidari o o un bolet ben intencionat al final o al principi d'un procés d'aprenentatge, sinó que, estretament vinculada a aquest, ambdós aspectes hi surten guanyant. L'ApS inspira els educadors a ficar la campanya de recollida d'aliments a la classe de socials; la plantació d'arbres a la classe de ciències o biologia; la narració de contes als nens i nenes petits a la classe de llengua, el camp de treball col·laborant a restaurar el bosc cremat, en l'aplicació de les actituds i els valors de l'esplai o l'agrupament escolta que l'impulsa.

Oferir als nois i noies l'oportunitat d'aprendre sent útils als altres provoca la barreja creativa, flexible i oberta de reptes acadèmics i reptes socials. D'aquesta manera, es genera un cercle virtuós: l'aprenentatge aporta qualitat al servei que es presta i el servei atorga sentit a l'aprenentatge. Si la creativitat és la imaginació posada a treballar, l'aprenentatge servei orienta la creativitat a treballar per la millora de la societat.

Construir capital social

Si bé l'aprenentatge servei és una metodologia educativa, una eina pedagògica, es pot valorar també des d'altres mirades. Més enllà de la seva identitat educativa, l'ApS pot ser considerat també com a eina de desenvolupament comunitari, de cohesió de la comunitat.

Cal reconèixer que els anys de bonança econòmica, malgrat el progrés que van aportar, van aguditzar en el nostre país la inclinació material i la voracitat consumista, així com una certa tendència a actuar més com a clients exigents que com a ciutadans responsables.

La crisi econòmica ens va enxampar cívicament afeblits. D'altra banda, la nostra societat feia temps que estava desorientada en altres aspectes, com la crisi d'autoritat del professorat i de les famílies, la *infoxicació*, el sedentarisme i els mals hàbits saludables, el divorci entre generacions i la barreja explosiva de falsa tolerància i xenofòbia enfront de la immigració recent.

20) APRENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

En aquest context, pràctiques com l'aprenentatge servei poden revelar-se com extraordinàriament valuoses, en acostar els estudiants al món real; en reptar la seva capacitat creativa i emprenedora a resoldre problemes per si mateixos i donar-los confiança a fer-ho; posant a treballar conjuntament els centres educatius amb les entitats socials d'un territori.

L'aprenentatge servei, des d'aquest punt de vista, és un entrenament de l'emprenedoria social, perquè proporciona gradualment als nostres infants i joves oportunitats de protagonisme i participació des de la infància, a través de pràctiques senzilles i visibles.

En col·locar-les al cor del centre educatiu, aquest entrenament pot ser constant i, per tant, més eficaç. Per exemple, l'extraordinària experiència d'aprenentatge servei que existeix a Argentina mostra com, en situacions de crisi social, l'ApS funciona no solament per sostenir la motivació i el procés de formació dels estudiants implicats (cosa que ja seria importantíssima), sinó també com a motor de superació de les dificultats, d'activació de les xarxes socials i de foment de la confiança dels ciutadans que és possible generar canvis.

Podem dir, llavors, que un projecte d'aprenentatge servei és una doble eina, que apunta a millorar dos reptes, l'èxit educatiu i la cohesió social. Per això, doblement valuosa: una proposta integral d'educació per a la ciutadania que enforteix la comunitat tot augmentant-ne el capital social: estimula el treball en xarxes, explicita i consolida els valors i normes que aporten cohesió social, i contribueix a crear confiança i seguretat entre la població.

A més, l'ApS s'inspira en l'ètica de la cura, de la responsabilitat que contreu cada persona amb els altres. Aquesta és l'ètica imprescindible en el segle XXI, que entén el món com una xarxa de relacions on el valor central és la responsabilitat: la persona té el deure moral d'ajudar els altres i supedita el seu benestar i interessos individuals al benestar i interessos de la col·lectivitat.

Al territori, barri o població, l'aprenentatge servei proporciona oportunitats de:

- Millorar el coneixement mutu i la comunicació entre els diferents sectors de població (joves, adults, ancians, nens i nenes), i entre actors educatius i socials, creant llaços de comunitat, trencant tòpics i establint relacions més afectuoses.
- Millorar l'eficàcia de les actuacions de cada actor educatiu o social, perquè el suport mutu multiplica els bons resultats particulars.
- Millorar la capacitat de la població per enfrontar-se a reptes i a adversitats, perquè es mobilitzen els recursos del territori, augmentant així l'autoestima dels ciutadans que veuen com provocar canvis positius i visibles és possible, encara que siguin petits.
- Millorar la responsabilitat ciutadana, la participació i compromís de les persones, augmentant el voluntariat.

Els nois i noies ja són ciutadans

Probablement encara no hem superat —malgrat que ho intentem!— la mirada proteccionista cap a l'infant, una mirada absolutament necessària, imprescindible... però alhora insuficient. Els nens i les nenes no són el futur de la societat, ja són societat. No són futurs ciutadans, ja són ciutadans. Cal protegir-los, perquè són vulnerables, però també cal acostumar-los a la generositat i l'esforç per al bé comú. Això és més que mai necessari en una societat on l'aspiració al benestar material i la tendència a l'individualisme són molt elevades.

Deixem, doncs, de dir que els infants i els joves són els ciutadans del futur. Són ja ciutadans en la mesura que ja poden comprometre's i actuar a favor dels altres, enfrontant-se a petits problemes i comprovant com és possible provocar canvis positius a l'entorn.

A més, educar en la ciutadania activa també és necessari per als nens i nenes que viuen en situacions de precarietat, els quals tendim sovint a convertir en subsidiats permanents, en beneficiaris de

22) APRENETATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

l'ajuda dels altres, en lloc de considerar-los capaços de donar i aportar, de fer alguna cosa positiva per als altres. Tal com expressava amb lucidesa una noia d'un barri molt pobre de Bariloche (Argentina): «Per molt pobre que siguis, sempre tens alguna cosa a oferir als altres».

En algun moment de la infància o de l'adolescència cal aixecar els ulls del llombrígol i mirar l'entorn per veure qui pateix, qui està lluny del benestar, qui està sol, qui està amenaçat... I fer alguna cosa per millorar-ho. Hi ha un munt d'accions possibles que fan que els nois i noies s'obrin a la alteritat i siguin més bons ciutadans.

L'aprenentatge servei ofereix aquesta oportunitat i per això és més que una eina didàctica: és també una filosofia educativa que s'inspira en el dret que tenen els nens i les nenes a ser educats en la generositat, reconeixent la seva dignitat com a ciutadans actius i compromesos.

El contagi de l'ApS a l'Hospitalet

A Catalunya, des de l'any 2003, l'aprenentatge servei s'ha estès com la pólvora, en gran part perquè molts centres educatius i moltes entitats socials ja el practicaven sense batejar-lo, conceptualitzar-lo o bé sistematitzar-lo.

La creació del Centre Promotor d'Aprenentatge Servei l'any 2004 va donar un fort impuls a la seva difusió en tots els nivells educatius i en tota mena d'institucions educatives. Aviat els municipis es van interessar per l'ApS, perquè el veien com una bona estratègia en el marc de les polítiques de promoció de l'èxit educatiu i la cohesió social.

A l'Hospitalet, el contagi de l'ApS ha estat fulminant, perquè comptava amb precedents molt sòlids, perquè aviat centres educatius i entitats socials es van llençar a sistematitzar els seus projectes i perquè va comptar amb l'aposta política tant de la Generalitat com de l'Ajuntament per fer-los madurar i multiplicar-se.

Els precedents: una trama de projectes solidaris

La història pedagògica de la ciutat compta amb moltes experiències d'escoles i entitats de lleure que han impulsat projectes solidaris amb els nois i noies en considerar-los bàsics per a la seva formació.

No obstant això, abans del 2004, pràcticament ningú batejava aquests projectes com a pràctiques d'aprenentatge servei. De fet, molts d'ells eren concebuts i presentats com a projectes de voluntariat, dins de l'escola o dins de les entitats de lleure.

Però les accions de voluntariat solen ser inspiradores d'experiències d'aprenentatge servei. Aquestes accions solidàries es transformen a poc a poc en projectes ApS quan el centre es planteja reforçar els vincles que va desvetllant amb els continguts educatius o curriculars.

Una de les experiències veteranes i precedents és la de les *Troba-des per la Tolerància* del Centre Educatiu Fax (barri de Can Serra) que van començar el 1996, en el qual solen participar uns 30 alumnes d'ESO d'aquest centre i unes 70 persones adultes dels Centre Ocupacional Can Serra. Es tracta d'un projecte bidireccional, on tothom aprèn i tothom dóna un servei a l'altre, a partir del treball entorn d'un centre d'interès comú.

Una altra experiència històrica referent, abans del 2004, ha estat el crèdit de *Solidaritat i Valors* del Centre d'Estudis Joan XXIII (barri de Bellvitge), ubicat inicialment dins de la matèria d'Ètica, i posteriorment dins d'Ètica i Ciutadania de 4t d'ESO. A partir dels continguts curriculars de l'assignatura, els nois i noies trien entre fer un treball teòric sobre alguna ONG o entitat de voluntariat o bé fer un servei de voluntariat de 2 hores setmanals en alguna entitat social de l'entorn. Entre un 70 i un 80% dels joves trien aquesta opció.

De fet, aquest centre educatiu portava un llarg camí d'accions solidàries. Una de les de més impacte va ser, l'estiu del 1997, l'expedició solidària a Tuzla, una iniciativa dels estudiants d'últim any de Formació Professional de la branca d'Electricitat, per muntar escal-

24) APRENETATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

fadors d'aigua a cases dels afectats per la guerra de Bòsnia. Si bé estava plantejada com a acció de voluntariat, representava al mateix temps una pràctica professional solidària.

D'altra banda, també cal comptar com a precedent el *Consell de Nois i Noies* de la ciutat que, en el format actual, es va iniciar l'any 1999 per a la franja de Secundària i el 2004 per a la franja de Primària. Si bé les iniciatives de consells municipals d'infants no neixen a Catalunya inspirades en l'aprenentatge servei, a la pràctica responen a aquest concepte, atès que els nois i noies es formen actuant com a ciutadans compromesos en diferents afers del seu entorn.

Finalment, les entitats d'educació en el lleure de la ciutat (Club Infantil Juvenil Bellvitge, Club d'Esplai Pubilla Casas-Can Vidalet, Club Sanfeliu, Esplai La Florida, Club d'Esplai Can Serra, Associació Educativa Itaca...) han dut a terme, com a mínim des del 1974, activitats d'aprenentatge servei amb el format de camps de treball a l'estiu. Han estat actuacions de conservació del medi ambient, de restauració del patrimoni o de difusió cultural, en general en indrets allunyats de l'Hospitalet de Llobregat. Emmarcats en la metodologia del projecte, aquestes experiències no rebien el nom d'aprenentatge servei, sinó que eren descrites com a projectes amb finalitat social o amb servei a l'entorn.

Els primers projectes sistematitzats

A l'Hospitalet es comença a parlar d'aprenentatge servei a partir del 2004. En uns casos, s'identifiquen i es bategen com a ApS experiències que ja es portaven a terme sense aquest nom. En altres, els projectes ja neixen sota el paraigua conceptual de l'ApS.

Un bon exemple és el projecte *Conèixer és estimar*, compartit des del 2002 per l'Institut Bisbe Berenguer i l'Escola d'Educació Especial Escorça. En una assignatura optativa d'Educació Física, els nois i noies de 3r d'ESO practiquen jocs i exercicis d'esport adaptat amb els nois i noies d'educació especial, amb la finalitat d'ajudar-los a millorar la motricitat. Aquest ha estat i és un projecte emblemàtic de la ciutat, inspirador d'altres experiències arreu del país.

Un altre exemple és el projecte *JxB (Joves pel Barri)*, iniciat durant el curs 2007-2008 a l'Institut Fontserè amb l'Esplai La Florida. En aquesta experiència, ubicada al Batxillerat, els joves reben una formació com a voluntaris —la reglada per la Generalitat— ubicada en la matèria d'Ètica o de Pràctiques d'Empresa, i després porten a terme un servei com a ajudants de monitors a l'esplai. Actualment, aquesta experiència s'ha estès a altres instituts i entitats de la ciutat, i s'ha arribat a sistematitzar en un dossier elaborat per 36 persones que hi han col·laborat.

El desplegament

L'any 2008, l'Hospitalet de Llobregat va ser una de les ciutats pilot analitzada pel Departament d'Educació de la Generalitat, per observar els resultats de l'aplicació de l'aprenentatge servei en la llavors nova assignatura d'Educació per a la Ciutadania. Atès que l'experiència va ser molt positiva, les persones que s'hi havien implicat van decidir consolidar-la i ampliar-la de manera col·laborativa, per construir entre tots una autèntica política pública de foment de l'ApS, que fos sostenible i que es basés en aprofitar el que cada actor educatiu i social podia aportar.

Actualment l'Hospitalet lidera el moviment de municipis que han apostat per l'ApS. Es tracta d'un lideratge reconegut arreu de Catalunya, d'Espanya i també a la resta del món. Poques ciutats poden exhibir més de 70 projectes d'aprenentatge servei, sostinguts per una xarxa ciutadana espessa i entusiasta, on participen centres educatius, entitats socials i de lleure i professionals de l'Administració Pública.

L'experiència de l'Hospitalet és reclamada en diversos fòrums; la ciutat és visitada per pedagogs d'altres països i l'Ajuntament coordina la xarxa temàtica ApS dins de la RECE (Red Estatal de Ciudades Educadoras).

Entre tots hem millorat sens dubte l'educació dels nostres nois i noies; cada actor educatiu i social ha tret profit del fet d'implicar-s'hi; i també tots plegats ens hem enfortit com a ciutadans i com a comunitat.

26) APRENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

Com diu l'Enric Roldán, hem posat l'aprenentatge servei "en el cantó del cor del cap"... i ja és impossible tornar enrere.

Roser Batlle Suñer